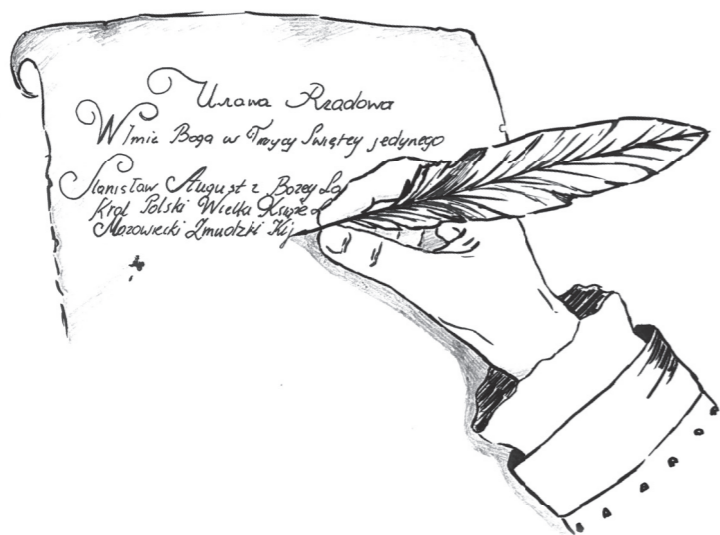
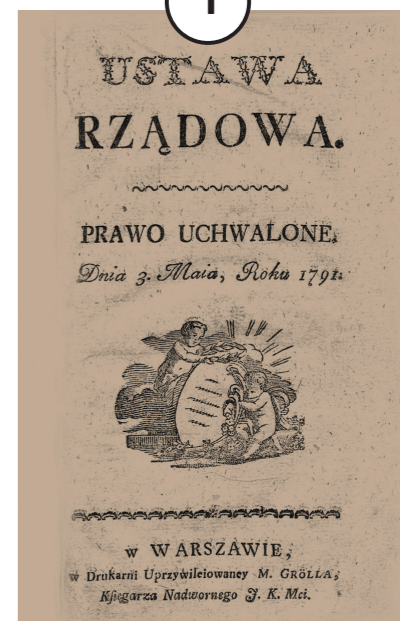

KONSTYTUCJA 3 MAJA (1791)

DRAMAT PODZIAŁU I PYTANIE O TRADYCJĘ

„Wszyscy przeto obywatele są obrońcami
całości i swobód narodowych

(rozdział XI Konstytucji 3 maja)

Trzeciego maja 1791 r. Sejm Wielki, zwany także Czteroletnim (1788–1792), uchwalił ustawę rządową, która przyniosła duże zmiany w dotychczasowym ustroju Rzeczypospolitej. Podczas obrad ścierały się ze sobą trzy duże stronnictwa polityczne: dworskie, hetmańskie oraz patriotyczne. Mimo sporów udało się uchwalić pierwszą w Europie i drugą po USA nowoczesną konstytucję.

Między buntem a posłuszeństwem

ILUSTRACJE:

1. Pierwszy druk Konstytucji 3 maja został wydany nakładem drukarni M. Grölla już 5 maja 1791 r. Polona.pl, domena publiczna
2. Portret Hugona Kołłątaja, obraz Jana Pfeiffera
3. Ksawery Branicki jako przywódca Stronnictwa Hetmańskiego był przeciwny reformom Sejmu Wielkiego i Konstytucji 3 maja. Został współtwórcą konfederacji targowickiej. Obraz Jana Chrzyciela Lampiego. Muzeum Narodowe w Warszawie, domena publiczna
4. Obrady Sejmu Czteroletniego odbywały się głównie w Sali senatorskiej Zamku Królewskiego w Warszawie / Kazimierz Wojniakowski, *Uchwalenie Konstytucji 3 maja*, obraz z 1806 r. Muzeum Narodowe w Warszawie, domena publiczna
5. Portret Stanisława Augusta Poniatowskiego w stroju koronacyjnym, obraz Marcella Baciarellego z ok. 1768 r. Zamek Królewski w Warszawie, domena publiczna

HUGO KOŁŁĄTAJ

Mąż stanu, publicysta oświeceniowy, pisarz polityczny, katolicki prezbiter, kanonik, satyryk, poeta, geograf, historyk. Przywódca radykalnej frakcji Stronnictwa Patriotycznego. Gromadziła ona zwolenników równouprawnienia wszystkich obywateli Rzeczypospolitej, wolności sumienia i monarchii dziedzicznej z sejmem stałym.

Nędza ludzi rośnie w stosunku do ich niewoli. (...) w monarchii jest tylko jeden panujący, lecz w arystokracji feudalnej każdy prawie chłop ma osobistego despotę. **CHCEMYŻ PRAWDZIWEJ RZECZYPOSPOLITEJ, CZY MOŻNOWŁADZTWA? CHCEMYŻ POLSzcze WRÓCIĆ WOLNOŚĆ, CZY TYLKO NIEKTÓRYM FAMILIOM**, nad resztą niewolników panującym?

(Hugo Kołłątaj, Do Przesejmej Deputacji dla ułożenia projektu konstytucji Rządu polskiego od sejmu wyznaczonej, 1790)

KRÓL STANISŁAW AUGUST PONIATOWSKI

i skupione wokół niego Stronnictwo Dworskie chcieli odejścia od dawnego ustroju opartego na wolności szlacheckiej na rzecz wzmocnienia władzy wykonawczej przy współpracy z Rosją. Zamierzali też ulepszyć administrację, zmodernizować przemysł, dopuścić mieszczan do udziału w życiu publicznym, a chłopom zapewnić opiekę.

”

Gdyby nawet wszyscy tego najmocniej pragnęli, dojście sejmu jest nieprawdopodobieństwem z powodu wytężonej uwagi mocarstw ościennych.

(Pamiętniki króla Stanisława Augusta)

Niech sobie Rosjanie mówią: bronisz tych, którzy chcą cię zdetronizować. Odpowiadam: moim zdaniem grzeszą oni przez ignorancję, ale ich intencje, przynajmniej przeważnie, mają za cel niepodległość Ojczyzny, **SĄ ONI POLAKAMI, WIĘC MUSZĘ ICH BRONIĆ, JAK TYLKO MOGĘ.**

(Za: S. Cat-Mackiewicz, Stanisław August, Kraków 2012, s. 227)

